

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۴۳۲

آیه ۱۶۹ - ۱۷۰

آیه و ترجمه

فخلف من بعدهم خلف ورثوا الكتب ياخذون عرض هذا الادنى ويقولون سيغفر
لنا و ان ياتهم عرض مثله ياخذوه اءلم يؤخذ عليهم ميثق الكتب اءن لا يقولوا
على الله الا الحق و درسوا ما فيه و الدار الاخرة خير للذين يتقون اء فلا
تعقلون ۱۶۹

و الذين يمسكون بالكتب و اءقاموا الصلوة انا لا نضيع اءجر المصلحين ۱۷۰
ترجمه :

۱۶۹ - بعد از آن فرزندانى جانشين آنها شدند كه وارث كتاب (آسمانى، تورات)
گشتند (اما با اين حال) متاع اين دنياى پست را گرفته (بر حكم و فرمان خدا
ترجيح دادند) و ميگفتند (اگر ما گنه كاريم) خداوند به زودى ما را ميبخشد
(ما از كرده خود پشيمانيم) اما اگر متاع ديگرى همانند آن به دستشان بيفتد
آنها ميگيرند (و باز حكم خدا را پشت سر ميافكنند) آيا پيمان كتاب (خدا) از آنها
گرفته نشده كه بر خدا (دروغ نبندند و) جز حق نگويند و آنان بارها آنها
خوانده اند، و سراى آخرت براى آنها كه پرهيزگارى پيشه كند بهتر است آيا
نمي فهميد؟!

۱۷۰ - و آنها كه به كتاب (خدا) تمسك جويند و نماز را برپا دارند (پاداش
بزرگى خواهند داشت زيرا) ما پاداش مصلحان را ضايع نخواهيم كرد.

تفسیر :

در آیات گذشته سخن از نیاکان آنها بود، ولی در آیه فوق، بحث از فرزندان و
اخلاف آنها به میان آمده است. نخست یادآور می شود كه فرزندانى جانشينشان
شدند كه كتاب آسمانى

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۴۳۳

يعنى تورات را از پيشينيان خود به ارث بردند، اما با اين حال فريفته متاعى
ارزش اين جهان ماده شدند، حق و هدايت را با منافع مادى خویش معاوضه

میکردند (فخلف من بعدهم خلف ورثوا الكتاب یاخذون عرض هذا الادنی). خلف (بر وزن حرف) چنانکه بعضی از مفسران گفته‌اند غالباً به معنی فرزندان ناصالح است در حالی که خلف (بر وزن شرف) به معنی فرزند صالح می‌آید. سپس اضافه می‌کند هنگامی که آنها در کشمکش وجدان از یک سو، و منافع مادی از سوی دیگر قرار میگیرند، دست به دامن امیدهای کاذب زده، میگویند ما این منفعت نقد را مشروع یا نامشروع به چنگ می‌آوریم، خداوند رحیم و مهربان است و بزودی ما را خواهد بخشید (و یقولون سیغفر لنا). این جمله نشان می‌دهد که آنها بعد از انجام چنین کاری یکنوع پشیمانی زودگذر و حالت توبه ظاهری به خود می‌گرفتند، ولی بطوری که قرآن میگوید: این ندامت و پشیمانی آنها به هیچوجه ریشه نداشت به همین دلیل اگر سود مادی دیگری همانند آن به دستشان می‌آمد، آنرا میگرفتند (و ان یاتهم عرض مثله یاخذوه).

عرض (بر وزن غرض) به معنی موجود عارضی و کم دوام و ناپایدار است، و به متاع جهان ماده از اینرو عرض گفته‌اند که معمولاً ناپایدار است، روزی به سراغ انسان می‌آید، آنچنان که حسابش از دست میرود، و روزی آنچنان از دسترس انسان دور می‌شود که در انتظار ذرهای از آن، آه میکشد، بعلاوه اصولاً همه نعمتهای این جهان ناپایدار و فناپذیر است.

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۴۳۴

در هر حال این جمله اشاره به رشوه‌خواریهای جمعی از یهود، و تحریف آیات آسمانی به خاطر آن، و فراموش کردن احکام پروردگار به خاطر تضاد با منافع آنها می‌کند.

لذا به دنبال آن میفرماید: آیا اینها به وسیله کتاب آسمانیشان تورات پیمان نبسته بودند که بر خدا دروغ نبندند و احکام او را تحریف نکنند و جز حق چیزی نگویند؟! (الم یؤخذ علیهم میثاق الكتاب ان لا یقولوا علی الله الا الحق).

سپس میگوید: اگر آنها از آیات الهی آگاهی نداشتند و دست به این اعمال خلاف میزدند ممکن بود برای خودشان عذری بسازند، ولی اشکال کار این است که آنها کراراً محتویات تورات را دیده و فهمیده بودند در عین حال آنرا ضایع ساختند و فرمانش را پشت سر انداختند (و درسوا ما فیه).

درس در لغت به معنی تکرار چیزی است و از آنجا که به هنگام مطالعه و فرا

گرفتن چیزی از استاد و معلم، مطالب تکرار می‌گردد به آن، درس گفته شده است، و نیز اگر می‌بینیم کهنگی و فرسودگی را درس و اندراس می‌گویند به خاطر آن است که باد و باران و حوادث دیگر پیدری بر بناهای کهنه گذشته و آنها را فرسوده ساخته است.

سرانجام می‌فرماید: اینها اشتباه میکنند، و این اعمال و متاعها سودی برای آنها نخواهد داشت، بلکه سرای دیگر برای پرهیزکاران بهتر است (و الدار الآخرة خیر للذین یتقون).

آیا شما حقایقی را به این روشنی درک نمی‌کنید (ا فلا تعقلون). در برابر گروه فوق اشاره به گروه دیگر می‌کند که آنها نه تنها از هر

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۴۳۵

گونه تحریف و کتمان آیات الهی بر کنار بودند، بلکه به آن تمسک جسته و مو به مو آنها را اجرا کردند، قرآن این جمعیت را مصلحان جهان نام نهاده و اجر و پاداش مهمی برای آنها قائل شده و در باره آنها چنین می‌گوید: کسانی که تمسک به کتاب پروردگار جویند و نماز را برپا دارند پاداش بزرگی خواهند داشت زیرا ما پاداش مصلحان را ضایع نخواهیم ساخت (و الذین یمسکون بالکتاب و اقاموا الصلوة انا لا نضیع اجر المصلحین).

در اینکه منظور از این کتاب تورات است یا قرآن مجید مفسران دو گونه تفسیر دارند ولی با توجه به آیات گذشته، ظاهر این است که اشاره به گروهی از بنی اسرائیل باشد که حساب خودشان را از افراد گمراه جدا ساختند.

البته شک نیست که تمسک جستن به تورات یا انجیل - با توجه به بشاراتی که در آنها راجع به پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) آمده است - از ایمان به این پیامبر جدا نخواهد بود

تعبیر به یمسکون که به معنی تمسک جستن است، نکته جالبی را در بردارد، زیرا تمسک به معنی گرفتن و چسبیدن به چیزی برای حفظ و نگهداری آن می‌باشد، و این صورت حسی آن است، و صورت معنوی آن این است که انسان با کمال جدیت پایبند به عقیده و برنامه‌ای باشد و در حفظ و حراست آن بکوشد، تمسک به کتاب الهی این نیست که انسان صفحات قرآن و تورات و یا کتاب دیگری را محکم در دست بگیرد و در حفظ و حراست جلد و کاغذ آن بکوشد،

بلکه تمسک واقعی آن است که اجازه ندهد کمترین مخالفتی با آن از هیچ سو انجام شود و در تحقق یافتن مفاهیم آن از جان و دل بکوشد. آیات فوق به خوبی نشان می‌دهد که اصلاح واقعی در روی زمین بدون

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۴۳۶

تمسک به کتب آسمانی و فرمانهای الهی امکانپذیر نمیشود، و این تعبیر بار دیگر این حقیقت را تاکید می‌کند که دین و مذهب تنها یک برنامه مربوط به جهان ماوراء طبیعت و یا سرای آخرت نیست، بلکه آئینی است در متن زندگی انسانها، و در طریق حفظ منافع تمام افراد بشر و اجرای اصول عدالت و صلح و رفاه و آسایش و بالاخره هر مفهومی که در معنی وسیع اصلاح جمع است. و اینکه می‌بینیم از میان فرمانهای خدا مخصوصاً روی نماز تکیه شده است به خاطر آن است که نماز واقعی پیوند انسان را با خدا چنان محکم می‌کند که در برابر هر کار و هر برنامه او را حاضر و ناظر می‌بیند و مراقب اعمال خویش و این همان است که در آیات دیگر از آن تعبیر به تاثیر نماز در دعوت به امر به معروف و نهی از منکر شده است، و ارتباط این موضوع با اصلاح جامعه انسانی روشنتر از آن است که نیاز به بیان داشته باشد.

از آنچه گفته شد روشن می‌شود که این یک برنامه ویژه قوم یهود نبوده است بلکه اصلی است در زندگی امتهای و ملتهای، بنابراین آنان که با کتمان کردن حقایق و تحریف آنها متاعی ناپایدار و منافع زودگذر برای خود فراهم می‌سازند و به هنگامی که نتایج شوم کار خود را می‌بینند، حالت یک توبه دروغین به خود می‌گیرند توبه‌ای که در برابر لبخند یک منفعت مادی دیگر همچون برف در آفتاب تابستان آب می‌شود، در حقیقت مخالفان اصلاح در جوامع انسانی هستند و منافع جمع را فدای منافع شخص خود میکنند، خواه این کار از یک یهودی سر بزند یا یک مسیحی و یا یک مسلمان!